

Zbornik sudske prakse

OPRESUDA SUDA (veliko vijeće)

25. siječnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Okoliš – Direktiva 2012/19/EU – Otpadna električna i elektronička oprema – Obveza financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča – Retroaktivni učinak – Načelo pravne sigurnosti – Pogrešno prenošenje direktive – Odgovornost države članice”

U predmetu C-181/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Nejvyšší soud (Vrhovni sud, Češka Republika), odlukom od 12. ožujka 2020., koju je Sud zaprimio 24. travnja 2020., u postupku

VYSOČINA WIND a.s.

protiv

Česká republika – Ministerstvo životního prostředí,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, L. Bay Larsen, potpredsjednik, A. Arabadjiev (izvjestitelj), A. Prechal, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, N. Jääskinen, I. Ziemele i J. Passer, predsjednici vijeća, M. Ilešič, T. von Danwitz, M. Safjan, A. Kumin i N. Wahl, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za VYSOČINA WIND a.s., M. Flora, *advokat*,
- za češku vladu, M. Smolek, J. Vlácil i L. Dvořáková, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, J. Möller i S. Heimerl, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: češki

- za Europski parlament, C. Ionescu Dima, O. Hrstková Šolcová i W. D. Kuzmienko, u svojstvu agenata,
  - za Vijeće Europske unije, A. Maceroni i M. Moore, u svojstvu agenata,
  - za Europsku komisiju, L. Haasbeek i P. Ondrůšek, u svojstvu agenata,
- saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 15. srpnja 2021.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 13. Direktive 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL 2012., L 197, str. 38.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 34., str. 194.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva koje upravlja solarnom elektranom, VYSOČINA WIND a.s., i Česká republika – Ministerstvo životního prostředí (Ministarstvo zaštite okoliša, Češka Republika), u vezi sa zahtjevom koji je to društvo podnijelo za naknadu pretrpljene štete zbog navodno pogrešnog prenošenja Direktive 2012/19.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2002/96/EZ

- 3 U članku 7. stavku 3. Direktive 2002/96/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. siječnja 2003. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL 2003., L 37, str. 24.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 13., str. 25.) bilo je određeno da države članice osiguravaju da za svrhe izračunavanja ciljeva uporabe otpadne električne i elektroničke opreme (OEEO) proizvođači ili treće strane koje djeluju u njihovo ime čuvaju zapise o masi OEEO-a, njegovih komponenata, materijala ili tvari pri ulasku (ulaz) i izlasku (izlaz) s mjesta za obradu i/ili pri ulasku (ulaz) na mjesto za uporabu ili recikliranje.
- 4 Članak 9. te direktive, naslovljen „Financiranje koje se odnosi na korisnike OEEO-a koji nisu iz privatnih kućanstava”, glasio je:

„Države članice osiguravaju da [do] 13. kolovoza 2005. proizvođači omoguće financiranje prikupljanja, obrade, uporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a od korisnika koji nisu privatna kućanstva, koji se sastoji od proizvoda stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005.

Za OEEO koji se sastoji od proizvoda stavljenih na tržište prije 13. kolovoza 2005. [...] (stari otpad) troškove financiranja zbrinjavanja snose proizvođači. Države članice mogu kao drugu mogućnost predvidjeti da korisnici koji nisu privatna kućanstva, djelomično ili potpuno [...] budu odgovorni za to financiranje.

Proizvođači te korisnici koji nisu privatna kućanstva, ne dovodeći u pitanje ovu direktivu, mogu zaključivati sporazume koji određuju druge metode financiranja.”

- 5 Članak 13. Direktive 2002/96, kako je izmijenjena Direktivom 2008/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2008. (SL 2008., L 81, str. 65.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 34., str. 88.), predviđao je:

„Usvajaju se sve izmjene koje su potrebne da bi se članak 7. stavak 3. [te] Prilog I.B (posebno s obzirom na moguće dodavanje rasvjetnih tijela u domaćinstvima, na žarulje sa žarnom niti i fotonaponske proizvode, tj. solarne ploče), Prilog II. (posebno uzimajući u obzir nova tehnička dostignuća za obradu OEEO-a) i prilozi III. i IV., prilagodili znanstvenom i tehničkom napretku. Te se mjere, namijenjene za izmjenu elemenata ove Direktive koji nisu ključni, donose u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 14. stavka 3.

Prije izmjene priloga [Europska] [k]omisija se između ostalog savjetuje s proizvođačima električne i elektroničke opreme, poduzećima koja se bave recikliranjem, operatorima koji se bave obradom te s organizacijama za zaštitu okoliša i udrugama zaposlenika i potrošača.”

Direktiva 2003/108/EZ

- 6 Uvodna izjava 3. Direktive 2003/108/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. prosinca 2003. o izmjeni Direktive 2002/96 (SL 2003., L 345, str. 106.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 70.) glasi:

„Komisija je, u skladu sa Zajedničkom izjavom, proučila financijske posljedice koje bi sadašnji tekst članka 9. Direktive [2002/96] prouzročio proizvođačima, te ustanovila da obveza preuzimanja OEEO-a koj[i] je u prošlosti stavlj[e] na tržište stvara retroaktivnu odgovornost koja nije bila predviđena i koja određene proizvođače može izložiti ozbiljnim ekonomskim rizicima.”

- 7 Direktiva 2003/108 zamijenila je članak 9. Direktive 2002/96 sljedećim tekstom:

„1. Države članice moraju osigurati da do 13. kolovoza 2005. proizvođači snose financiranje troškova prikupljanja, obrade, prerade i okolišno neškodljivog odlaganja OEEO-a korisnika koji nisu privatna domaćinstva od proizvoda, a koji su stavljeni na tržište nakon 13. kolovoza 2005.

Države članice moraju osigurati da se do 13. kolovoza 2005. financiranje troškova gospodarenja OEEO-om od proizvoda koji su stavljeni na tržište prije 13. kolovoza 2005. (otpad iz prošlosti), pokriva kako je navedeno u trećem i četvrtom podstavku.

Financiranje troškova otpada iz prošlosti koji se zamjenjuje novim istovrsnim proizvodima ili novim proizvodima koji ispunjavaju istu namjenu, preuzimaju proizvođači tih proizvoda prilikom isporuke. Države članice mogu kao zamjensku mogućnost odrediti da korisnici koji nisu privatna domaćinstva snose ove troškove djelomično ili u cijelosti.

Za drugi otpad iz prošlosti, financiranje troškova snose korisnici koji nisu privatna domaćinstva.

2. Proizvođači i korisnici koji nisu privatna domaćinstva mogu, ne dovodeći u pitanje ovu Direktivu, zaključiti sporazume koji određuju druge financijske metode.”

Direktiva 2008/98/EZ

8 Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL 2008., L 312, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 34., str. 99.) u točki 1. članka 3. definira „otpad” kao „svak[u] tvar ili predmet koji posjednik odbacuje ili namjerava ili mora odbaciti”.

9 Članak 14. te direktive određuje:

„1. U skladu s načelom ‚onečišćivač plaća’, troškove gospodarenja otpadom snosi izvorni proizvođač otpada ili trenutni odnosno prethodni posjednici otpada.

2. Države članice mogu odlučiti da troškove gospodarenja otpadom treba djelomično ili u cijelosti snositi proizvođač proizvoda od kojega otpad potječe[,] a da distributeri tog proizvoda mogu sudjelovati u pokriću tih troškova.”

Direktiva 2012/19

10 Direktivom 2012/19 stavljena je izvan snage Direktiva 2002/96.

11 Uvodne izjave 9., 12. i 23. Direktive 2012/19 glase kako slijedi:

„(9) Ova bi Direktiva trebala obuhvaćati [svu električnu i elektroničku opremu (EEO)] koj[u] rabe potrošači i EEO namijenjen za profesionalnu uporabu. Ovu bi Direktivu trebalo primjenjivati ne dovodeći u pitanje zakonodavstvo Unije o zahtjevima u pogledu sigurnosti i zaštite zdravlja, koje štiti sve sudionike u kontaktu s OEEO-om, kao i posebno zakonodavstvo Unije o gospodarenju otpadom [...] te zakonodavstva Unije o dizajnu proizvoda [...]. Ciljeve ove Direktive moguće je ostvariti bez uključivanja velikih fiksnih postrojenja kao što su naftne platforme, sustavi za prijevoz prtljage ili liftovi u zračnim lukama u njezino područje primjene. Međutim, u područje primjene ove Direktive trebalo bi uključiti svu opremu koja nije posebno dizajnirana i instalirana kao dio tih postrojenja i koja svoju funkciju može ispuniti čak i ako nije dio tih postrojenja. To se na primjer odnosi na opremu kao što je rasvjetna oprema ili fotonaponske ploče.

[...]

(12) Uspostavljanje odgovornosti proizvođača ovom Direktivom jedan je od načina poticanja dizajniranja i proizvodnje EEO-a, koji u potpunosti uključuje i olakšava njegov popravak, moguću dogradnju, ponovnu uporabu, rastavljanje i recikliranje.

[...]

(23) [...] Države članice bi trebale poticati proizvođače da preuzmu punu odgovornost za prikupljanje OEEO-a, posebno financiranjem prikupljanja OEEO-a u cijelom lancu otpada [...] u skladu s načelom ‚onečišćivač plaća’. Da bi to načelo odgovornosti proizvođača imalo maksimalan učinak, svaki proizvođač treba biti odgovoran za financiranje gospodarenja otpadom nastalim iz njegovih proizvoda. Proizvođaču bi trebalo dati mogućnost izbora da tu obvezu ispunjava pojedinačno ili u okviru zajedničkog sustava. Pri stavljanju proizvoda na tržište svaki bi proizvođač trebao dati financijsku garanciju kako bi se spriječilo da troškovi gospodarenja OEEO-om koji potječe od proizvoda nepoznatog podrijetla padnu

na teret društva ili drugih proizvođača. Odgovornost za financiranje gospodarenja povijesnim otpadom trebali bi dijeliti svi postojeći proizvođači kroz zajedničke sustave financiranja, kojima kad nastanu takvi troškovi svi proizvođači prisutni na tržištu daju razmjerni doprinos. [...] Kad su u pitanju proizvodi koji imaju dug životni ciklus i koji su sada obuhvaćeni ovom Direktivom, kao na primjer fotonaponske ploče, trebalo bi što bolje iskoristiti postojeće sustave prikupljanja i uporabe, pod uvjetom da ispunjavaju zahtjeve utvrđene ovom Direktivom.”

- 12 Članak 1. te direktive precizira da se njome „utvrđuju mjere za zaštitu okoliša i zdravlja ljudi sprečavanjem ili smanjivanjem štetnih učinaka generiranja [OEEO-a] i gospodarenja tim otpadom te smanjivanjem ukupnih učinaka korištenja resursa i poboljšavanjem učinkovitosti tog korištenja u skladu s člancima 1. i 4. Direktive [2008/98], doprinoseći time održivom razvoju”.
- 13 Članak 2. stavak 1. Direktive 2012/19 predviđa:
- „Ova se Direktiva primjenjuje na [EEO] kako slijedi:
- (a) od 13. kolovoza 2012. do 14. kolovoza 2018. (prijelazno razdoblje), u skladu sa stavkom 3., na EEO koji potpada pod kategorije navedene u Prilogu I. Prilog II. sadrži indikativni popis EEO-a koji potpada pod kategorije navedene u Prilogu I.;
- (b) od 15. kolovoza 2018., u skladu sa stavcima 3. i 4., na sve EEO-e. Svi su EEO-i klasificirani unutar kategorija navedenih u Prilogu III. Prilog IV. sadrži nepotpuni popis EEO-a koji potpada pod kategorije navedene u Prilogu III. (otvoreno područje primjene).”
- 14 Prema članku 3. stavku 1. točki (a) te direktive, „električna i elektronička oprema” ili „EEO” znači „oprema čiji normalan rad ovisi o električnoj struji ili elektromagnetskom polju i oprema za proizvodnju, prijenos i mjerenje električne struje ili magnetskog polja, namijenjena za uporabu pri nazivnom naponu do 1 000 V izmjenične struje i 1 500 V istosmjerne struje”.
- 15 Osim toga, na temelju članka 3. stavka 1. točke (e) te iste direktive, „otpadna električna i elektronička oprema” ili „OEEO” znači „električn[u] i elektroničk[u] oprem[u] koja je otpad u smislu članka 3. stavka 1. Direktive [2008/98], uključujući sve komponente, podsklopove i potrošne materijale koji u času odlaganja čine dio proizvoda”.
- 16 U skladu s člankom 4. navedene direktive:
- „Ne dovodeći u pitanje zahtjeve iz zakonodavstva Unije o pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta i o dizajnu proizvoda, [...] države članice potiču suradnju između proizvođača i subjekata koji se bave recikliranjem i mjere za promicanje dizajna i proizvodnje EEO-a, posebno s obzirom na omogućavanje ponovne uporabe, rastavljanja, i uporabe OEEO-a, njegovih komponenata i materijala. [...]”
- 17 Članak 12. Direktive 2012/19, naslovljen „Financiranje koje se odnosi na OEEO iz privatnih [kućanstava]”, u stavku 4. određuje da se OEEO-vi koji potječu od proizvoda stavljenih na tržište prije 13. kolovoza 2005. ili na taj datum moraju smatrati „povijesnim otpadom”.

18 Članak 13. te direktive, naslovljen „Financiranje koje se odnosi na OEEO od korisnika koji nisu privatna [kućanstva]”, glasi kako slijedi:

„1. Države članice se moraju pobrinuti da proizvođači osiguraju financiranje prikupljanja, obrade, uporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a od korisnika koji nisu privatna kućanstva, koji potječe od proizvoda stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005.

Za povijesni otpad koji se zamjenjuje novim jednakim proizvodima ili novim proizvodima koji ispunjavaju istu funkciju, financiranje tih troškova osiguravaju proizvođači tih proizvoda prilikom dobave. Države članice mogu alternativno predvidjeti da korisnici koji nisu privatna kućanstva isto tako budu djelomično ili u potpunosti odgovorni za to financiranje.

Za drugi povijesni otpad financiranje troškova osiguravaju korisnici koji nisu privatna kućanstva.

2. Ne dovodeći u pitanje ovu Direktivu, proizvođači i korisnici koji nisu privatna kućanstva mogu zaključivati sporazume o drugim metodama financiranja.”

19 Članak 24. stavak 1. navedene direktive navodi kako slijedi:

„Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 14. veljače 2014. Tekst tih odredaba odmah prosljeđuju Komisiji.”

20 U Prilogu I. Direktivi 2012/19, naslovljenom „Kategorije EEO-a obuhvaćene ovom Direktivom tijekom prijelaznog razdoblja kako je predviđeno u članku 2. stavku 1. točki (a)”, navedene su fotonaponske ploče. One su također preuzete u Prilogu II. toj direktivi, koji sadržava indikativni popis EEO-a koji potpada pod kategorije navedene u spomenutom Prilogu I., kao i u Prilogu IV. navedenoj direktivi, koji sadržava nepotpuni popis EEO-a koji potpada pod kategorije navedene u Prilogu III. istoj direktivi.

Češko pravo

21 Češka Republika ispunila je svoje obveze koje proizlaze iz Direktive 2002/96 osobito donošenjem zakona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (Zakon br.°185/2001 o otpadu i izmjeni određenih drugih zakona, u daljnjem tekstu: Zakon o otpadu).

22 Novi članak 37.p, kojim se uspostavlja mehanizam financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča, u taj je zakon uveden 30. svibnja 2012. U skladu s tim člankom, operatori solarne elektrane imaju obvezu plaćanjem naknade za recikliranje financirati troškove povezane s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča koje su stavljene na tržište najkasnije do 1. siječnja 2013. U tu je svrhu tim operatorima naložena obveza da najkasnije do 30. lipnja 2013. sklope ugovor kojim se osigurava sustav zajedničkog financiranja na način da se navedeno financiranje osigura najkasnije do 1. siječnja 2019. U pogledu fotonaponskih ploča koje su stavljene na tržište nakon 1. siječnja 2013. ta obveza je na njihovim proizvođačima.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 23 VYSOČINA WIND je operator solarne elektrane koja je stavljena u pogon 2009. i koja je opremljena fotonaponskim pločama stavljenima na tržište nakon 13. kolovoza 2005., ali prije 1. siječnja 2013.
- 24 U skladu s obvezom predviđenom u članku 37.p Zakona o otpadu, to je društvo sudjelovalo u financiranju troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča te je na temelju toga tijekom 2015. i 2016. godine platilo naknade u ukupnom iznosu od 1 613 773,24 čeških kruna (CZK) (oko 59 500 eura).
- 25 Smatrajući da ta obveza izravno proizlazi iz pogrešnog prenošenja Direktive 2012/19 od strane Češke Republike i da plaćanje tih naknada predstavlja štetu, VYSOČINA WIND je Obvodnom sudu pro Prahu 10 (Okružni sud u Pragu 10, Češka Republika) podnio tužbu za naknadu štete protiv te države članice. Konkretno smatra da je članak 37.p Zakona o otpadu protivan članku 13. stavku 1. Direktive 2012/19, koji proizvođaču EEO-a, a ne njegovu korisniku, stavlja na teret financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005.
- 26 Taj je sud presudom od 6. travnja 2018. prihvatio navedenu tužbu u cijelosti. Češka Republika podnijela je žalbu protiv te presude pred Městský soud v Praze (Općinski sud u Pragu, Češka Republika), koji ju je odbio kao neosnovanu presudom od 14. studenoga 2018. Prema mišljenju tog suda, iz teksta članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 jasno proizlazi da financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005. moraju osigurati proizvođači, tako da članak 37.p Zakona o otpadu, time što i dalje nalaže tu obvezu korisnicima, nije u skladu s tom direktivom.
- 27 Češka Republika stoga je podnijela žalbu u kasacijskom postupku pred Nejvyšším soudom (Vrhovni sud, Češka Republika) tvrdeći, kao prvo, da takvo tumačenje članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 toj odredbi daje nedopušten retroaktivni karakter. Kao drugo, određeni broj proizvođača koji su između 2005. i 2013. stavili na tržište fotonaponske ploče više nije aktivan, što onemogućuje osiguravanje financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od navedenih ploča. Kao treće, Češka Republika smatra da nepostojanje Komisijinih primjedbi u okviru postupka EU pilot o prenošenju Direktive 2012/19 u nacionalno pravo i izostanak pokretanja postupka zbog povrede obveze od strane te institucije protiv te države članice potvrđuju da je ona pravilno prenijela Direktivu 2012/19, kao što je to Komisija potvrdila na bilateralnom sastanku održanom 1. listopada 2018.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev u tom se kontekstu pita o tumačenju članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 s obzirom na to da se – iako je nesporno da ta odredba od država članica zahtijeva da proizvođačima nalože financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča ako se radi o pločama stavljenima na tržište nakon isteka roka za prenošenje te direktive, 14. veljače 2014., a da za „povijesni otpad” od fotonaponskih ploča koje su stavljene na tržište prije 13. kolovoza 2005. države članice mogu naložiti tu obvezu korisnicima – s druge strane postavlja pitanje primjene te obveze financiranja u slučaju otpada od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište između 13. kolovoza 2005. i 14. veljače 2014.
- 29 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, najprije valja odrediti trenutak nastanka obveze financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča. U tom pogledu on dijeli stajalište tužitelja iz glavnog postupka prema kojem ta obveza mora nastati tek s

pojavom otpada, a ne, kao što to tvrdi Češka Republika, sa stavljanjem na tržište navedenih ploča. Slijedom toga, u materijalno područje primjene Direktive 2012/19 ulaze fotonaponske ploče stavljene na tržište prije isteka roka za prenošenje te direktive, odnosno 14. veljače 2014., a koje proizvode otpad nakon tog datuma, zbog čega obveza tako propisana člankom 13. stavkom 1. navedene direktive ni na koji način nije retroaktivna.

- 30 Zatim, sud koji je uputio zahtjev ima dvojbe oko toga je li Direktiva 2012/19 pravilno prenesena u češki pravni poredak s obzirom na to da je, kao prvo, sama Komisija prilikom donošenja Direktive 2003/108 kojom se mijenja Direktiva 2002/96 utvrdila da obveza financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od proizvoda koji su stavljani na tržište prije isteka roka za prenošenje potonje direktive stvara retroaktivnu odgovornost koja proizvođače može izložiti ozbiljnim ekonomskim rizicima, a takvo se utvrđenje na sličan način može primijeniti na fotonaponske ploče odnedavno uključene u područje primjene zakonodavstva Unije Direktivom 2012/19. Kao drugo, ugrozilo bi se legitimno očekivanje proizvođača fotonaponskih ploča koji nisu mogli pretpostaviti da će im se naložiti takva obveza financiranja za otpad proizišao od ploča koje su već u prošlosti stavljene na tržište i koji stoga nisu uračunali troškove takvog financiranja u cijene svojih proizvoda. Kao treće, pojavila bi se razlika u postupanju između korisnika koji su već ispunjavali obvezu financiranja predviđenu nacionalnim pravom prije isteka roka za prenošenje Direktive 2012/19 i onih koji je nisu ispunjavali. Sud koji je uputio zahtjev ističe, kao četvrto, da Savezna Republika Njemačka, Helenska Republika i Republika Austrija također nisu prenijele navedenu direktivu zadržavajući obvezu proizvođača da financiraju troškove gospodarenja otpadom od proizvoda stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005.
- 31 Naposljetku, on se pita je li nacionalno zakonodavstvo protivno pravu Unije jer su nakon donošenja Direktive 2012/19 ugovori koje su operatori solarnih elektrana morali sklopiti kako bi osigurali financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča, a kojima se predviđa obročno plaćanje predmetnih naknada, zadržani iako je to financiranje na temelju navedene direktive na teret proizvođača.
- 32 U tim je okolnostima Nejvyšší soud (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 13. Direktive [2012/19] tumačiti na način da mu se protivi to da država članica obvezu financiranja troškova prikupljanja, obrade, oporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a koji potječe od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište [najkasnije] do 1. siječnja 2013. naloži njegovim korisnicima, a ne proizvođačima?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje [...], je li za ocjenu pretpostavki za odgovornost države članice za štetu prouzročenu pojedincu povredom prava Unije relevantna okolnost, kao što je ona [o kojoj je riječ u glavnom postupku], da je država članica sama odredila načine financiranja otpada od fotonaponskih ploča [čak i prije] donošenja Direktive [2012/19] na temelju koje su fotonaponske ploče odnedavno obuhvaćene područjem primjene prava Unije, a proizvođačima se nalaže obveza pokrivanja troškova, uključujući i troškove u pogledu ploča koje su stavljene na tržište prije isteka roka za prenošenje [te] direktive (i samog donošenja propisa na razini prava Unije)?”
- 33 U skladu s člankom 61. stavkom 1. svojeg Poslovnika, Sud je pozvao stranke iz glavnog postupka i ostale zainteresirane osobe iz članka 23. Statuta Suda Europske unije da u pisanom obliku odgovore na određena pitanja koja se osobito odnose na valjanost članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 34 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo koje nalaže financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište najkasnije do 1. siječnja 2013. korisnicima tih ploča, a ne njihovim proizvođačima.
- 35 Uvodno valja utvrditi da, iako se to pitanje formalno odnosi samo na tumačenje članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19, iz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da sud koji je uputio zahtjev također pita o valjanosti te odredbe s obzirom na njezin eventualni retroaktivni učinak. Taj sud u biti ističe da takav učinak može proizići iz činjenice da, u skladu s navedenom odredbom, proizvođači moraju snositi financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča kada taj otpad potječe od proizvoda stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005., dana kad rok za prenošenje koji je određen tom direktivom još nije bio istekao. Stoga bi ista odredba mogla stvoriti retroaktivnu odgovornost koja proizvođače može izložiti ozbiljnim ekonomskim rizicima.
- 36 Međutim, iako je u okviru podjele funkcija između nacionalnih sudova i Suda za primjenu članka 267. UFEU-a na nacionalnim sudovima da odluče o relevantnosti upućenih pitanja, na Sudu je, međutim, da iz svih elemenata koje je podnio nacionalni sud izvede one elemente prava Unije koji, uzimajući u obzir predmet spora, zahtijevaju tumačenje ili ocjenu valjanosti (presuda od 17. rujna 2020., *Compagnie des pêches de Saint-Malo*, C-212/19, EU:C:2020:726, t. 27. i navedena sudska praksa).
- 37 Stoga, kako bi se sudu koji je uputio zahtjev dao potpun odgovor, također valja ispitati valjanost članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 s obzirom na načelo pravne sigurnosti jer se navedenom odredbom zahtijeva da proizvođači osiguraju financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča za otpad proizišao od tih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005., odnosno prije stupanja na snagu te direktive.
- 38 Stoga najprije valja protumačiti članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19, kako je to zatražio sud koji je uputio zahtjev. U slučaju da bi tu odredbu trebalo tumačiti na način da joj se protivi nacionalno zakonodavstvo koje nalaže financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005. njihovim korisnicima, a ne proizvođačima, kao drugo će biti potrebno ispitati valjanost navedene odredbe.
- 39 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, kao prvo, prema ustaljenoj sudskoj praksi tumačenje odredbe prava Unije ne može imati za posljedicu oduzimanje svakog korisnog učinka jasnom i preciznom tekstu te odredbe (presuda od 6. rujna 2012., *Czop i Punakova*, C-147/11 i C-148/11, EU:C:2012:538, t. 32. i navedena sudska praksa). Stoga, ako smisao odredbe prava Unije nedvosmisleno proizlazi iz samog njezina teksta, Sud ne može odstupiti od tog tumačenja.
- 40 U skladu s člankom 13. stavkom 1. Direktive 2012/19 države članice se moraju pobrinuti da proizvođači osiguraju financiranje troškova prikupljanja, obrade, uporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja OEEO-a od korisnika koji nisu privatna kućanstva, koji potječe od proizvoda stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005.

- 41 Prema definiciji navedenoj u članku 3. stavku 1. točki (e) te direktive, pod pojam „OEEO-a” potpada električna i elektronička oprema koja je otpad u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2008/98, uključujući sve komponente, podsklopove i potrošne materijale koji u času odlaganja čine dio proizvoda.
- 42 Konkretno, u skladu s njezinim člankom 2. stavkom 1. točkom (a), Direktiva 2012/19 se, od prijelaznog razdoblja tekućeg od 13. kolovoza 2012. do 14. kolovoza 2018., primjenjuje na EEO koji potpada pod kategorije navedene u njezinu Prilogu I., među kojima su izričito i fotonaponske ploče, navedene i u Prilogu II. toj direktivi, koji precizira te kategorije EEO-a, kao i u njezinim uvodnim izjavama 9. i 23., u kojima se osobito ističe da proizvodi koji imaju dug životni ciklus, kao što su fotonaponske ploče, sada potpadaju pod navedenu direktivu.
- 43 Time je, kao što je to u biti istaknula nezavisna odvjetnica u točki 29. svojeg mišljenja, zakonodavac Unije izrazio svoju sasvim nedvosmislenu namjeru da se fotonaponske ploče smatraju EEO-om u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Direktive 2012/19 te da su stoga one obuhvaćene područjem primjene te direktive.
- 44 Stoga valja utvrditi da članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 zahtijeva da države članice donesu zakone i druge propise potrebne za to da se odgovornost za financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča naloži njihovim proizvođačima, a ne korisnicima ako su te ploče stavljene na tržište nakon 13. kolovoza 2005.
- 45 Slijedom toga, ne dovodeći u pitanje ispitivanje valjanosti na koje se upućuje u točki 38. ove presude, članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo koje nalaže financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005. korisnicima tih ploča, a ne njihovim proizvođačima.
- 46 S obzirom na to tumačenje, kao drugo je potrebno, kao što je to navedeno u točkama 37. i 38. ove presude, još ocijeniti valjanost te odredbe.
- 47 U tom pogledu valja podsjetiti na to da načelo pravne sigurnosti, koje je dio općih načela prava Unije, zahtijeva da su pravna pravila jasna, precizna i predvidljiva u svojim učincima, osobito kada mogu imati nepovoljne posljedice na pojedince i poduzetnike, kako bi pojedinci mogli nedvosmisleno znati svoja prava i obveze te da se posljedično mogu ponašati u skladu s njima (vidjeti u tom smislu presude od 28. ožujka 2017., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, t. 161., i od 30. travnja 2019., Italija/Vijeće (Ribolovna kvota za sredozemnu sabljarku), C-611/17, EU:C:2019:332, t. 111. i navedenu sudsku praksu). Osim toga, prema ustaljenoj sudskoj praksi, iako se načelo pravne sigurnosti protivi retroaktivnoj primjeni novog pravnog pravila, odnosno primjeni na situaciju nastalu prije njegova stupanja na snagu, to isto načelo zahtijeva da se svaka činjenična situacija, osim ako nije izričito protivno određeno, u pravilu ocjenjuje s obzirom na pravna pravila koja su u to vrijeme bila na snazi (vidjeti u tom smislu presude od 3. rujna 2015., A2A, C-89/14, EU:C:2015:537, t. 37., i od 26. ožujka 2020., Hungeod i dr., C-496/18 i C-497/18, EU:C:2020:240, t. 94. i navedenu sudsku praksu).
- 48 Usto, novo se pravno pravilo odmah primjenjuje na buduće učinke situacije nastale za vrijeme važenja prijašnjeg zakona kao i na nove pravne situacije (presude od 15. siječnja 2019., E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, t. 50., i od 14. svibnja 2020., Azienda Municipale Ambiente, C-15/19, EU:C:2020:371, t. 57. i navedena sudska praksa). Međutim, može biti drukčije, poštujući načelo zabrane retroaktivnosti pravnih akata, samo u slučaju kad se uz novo pravilo donesu posebne

odredbe kojima se izričito određuju uvjeti njegove vremenske primjene (presude od 16. prosinca 2010., Stichting Natuur en Milieu i dr., C-266/09, EU:C:2010:779, t. 32., od 26. ožujka 2015., Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, t. 32., i od 15. siječnja 2019., E. B., C-258/17, EU:C:2019:17, t. 50.).

- 49 Iznimno može biti drukčije i, kao što je to nezavisna odvjetnica u biti istaknula u točki 63. svojeg mišljenja, kada to zahtijeva cilj od općeg interesa i kada se propisno poštuju legitimna očekivanja zainteresiranih osoba (presude od 26. travnja 2005., „Goed Wonen”, C-376/02, EU:C:2005:251, t. 33., i od 19. ožujka 2009., Mitsui & Co. Deutschland, C-256/07, EU:C:2009:167, t. 32.).
- 50 U ovom slučaju iz članka 2. stavka 1. točke (a) Direktive 2012/19 proizlazi da se ta direktiva primjenjuje na opremu iz njezina Priloga I., uključujući fotonaponske ploče, od 13. kolovoza 2012., datuma koji se uostalom podudara s datumom njezina stupanja na snagu, odnosno, u skladu s člankom 26. navedene direktive, dvadesetog dana od dana njezine objave u *Službenom listu Europske unije* od 24. srpnja 2012. Nasuprot tomu, u skladu s člankom 24. stavkom 1. iste direktive, države članice trebale su se uskladiti s njezinim odredbama najkasnije do 14. veljače 2014.
- 51 Stoga se pravno pravilo iz članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 primjenjuje *ratione temporis* samo ako su u njemu nabrojani postupci prikupljanja, obrade, uporabe i za okoliš prihvatljivog zbrinjavanja otpada od fotonaponskih ploča provedeni nakon 13. kolovoza 2012. Naime, u slučaju da su takvi postupci provedeni prije tog datuma, predmetne ploče na navedeni datum više nisu postojale i troškovi povezani s tim postupcima već su bili nastali na datum stupanja na snagu Direktive 2012/19, tako da se njezin članak 13. stavak 1. ne može primijeniti na navedene postupke.
- 52 S obzirom na sudsku praksu navedenu u točkama 47. i 48. ove presude, valja, dakle, utvrditi može li primjena pravnog pravila iz članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19, prema kojem su proizvođači dužni osigurati financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005., kada su te ploče postale ili će postati otpad nakon 13. kolovoza 2012., utjecati na situaciju nastalu prije stupanja na snagu te direktive ili je naprotiv svrha te primjene uređivanje budućih učinaka situacije nastale prije stupanja na snagu navedene direktive.
- 53 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u skladu s propisima Unije koji su postojali prije donošenja Direktive 2012/19, obveza financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča bila uređena člankom 14. Direktive 2008/98, koji je državama članicama ostavio izbor da odluče hoće li troškove tog gospodarenja snositi trenutni ili prethodni posjednik otpada ili proizvođač ili distributer fotonaponskih ploča.
- 54 Slijedom toga, u slučaju da je država članica prije donošenja Direktive 2012/19 odlučila da troškove povezane s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča snose korisnici tih ploča, a ne njihovi proizvođači, kao što je to bio slučaj u Češkoj Republici, stupanje na snagu članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19, zajedno s obvezom prenošenja te odredbe u nacionalni pravni poredak utjecalo je, kao što je to nezavisna odvjetnica navela u točkama 53. i 57. svojeg mišljenja, na situacije nastale prije stupanja na snagu te direktive.
- 55 Naime, ne može se smatrati da takva izmjena podjele troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča koja je postojala na temelju propisa koji su bili na snazi na datum stavljanja na tržište tih ploča i njihove prodaje po određenoj cijeni, datumu i poslovnoj

transakciji koje proizvođač ne može naknadno izmijeniti predstavlja primjenu novog pravila na buduće učinke situacije nastale tijekom razdoblja važenja prijašnjeg pravila, s obzirom na to da su predmetni učinci već izvjesni u svim svojim aspektima i stoga su nastali, za razliku od onih o kojima je bila riječ u predmetu u kojem je donesena presuda od 14. svibnja 2020., Azienda Municipale Ambiente (C-15/19, EU:C:2020:371), koji se odnosio na izmjenu, u trenutku dok je predmetno odlagalište još obavljalo djelatnost, trajanja održavanja tog odlagališta nakon njegove prenamjene.

- 56 Točno je da valjanost odredbe prava Unije ne može ovisiti o stanju nacionalnog prava. Međutim, kada zakonodavac Unije najprije ostavi izbor državama članicama da utvrde podjelu troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od određenih proizvoda i naknadno odluči uvesti pravilo na temelju kojeg te troškove u svim državama članicama moraju snositi proizvođači, uključujući u pogledu proizvoda koje su oni već stavili na tržište u trenutku kada je navedeno prethodno zakonodavstvo Unije bilo na snazi, treba smatrati da se to pravilo primjenjuje retroaktivno, u smislu sudske prakse navedene u točki 47. ove presude, i da stoga može povrijediti načelo pravne sigurnosti.
- 57 U tim okolnostima valja provjeriti poštuje li članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 – s obzirom na to da se primjenjuje na fotonaponske ploče koje su stavljene na tržište između 13. kolovoza 2005. i dana stupanja na snagu Direktive 2012/19, tj. 13. kolovoza 2012., te da stoga uređuje situacije nastale prije potonjeg datuma – uvjete proizišle iz sudske prakse navedene u točkama 48. i 49. ove presude.
- 58 Točno je da su tom novom pravilu pridodane posebne odredbe kojima se posebno određuju uvjeti njegove vremenske primjene, u smislu navedene sudske prakse, s obzirom na to da se ono izričito i nedvosmisleno odnosi na otpad od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište nakon 13. kolovoza 2005. Međutim, novo pravno pravilo koje se primjenjuje na ranije nastale situacije ne može se smatrati usklađenim s načelom zabrane retroaktivnosti pravnih akata jer se njime naknadno i nepredvidivo mijenja podjela troškova čiji se nastanak više ne može izbjeći, s obzirom na to da su se operatori u okviru poslovnih transakcija mogli legitimno osloniti na podjelu tih troškova predviđenu u propisu koji je tada bio na snazi, i tim operatorima tako oduzima svaka stvarna mogućnost nalaženja rješenja nakon stupanja na snagu tog novog pravila.
- 59 Osim toga, budući da se, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 49. ove presude, retroaktivna primjena novog pravila također može opravdati kada to zahtijeva cilj od općeg interesa i kada su legitimna očekivanja zainteresiranih osoba propisno poštovana, važno je istaknuti da bi u ovom slučaju retroaktivna primjena članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 bila protivna cilju navedenom u uvodnoj izjavi 12. te direktive, koji se odnosi na poticanje proizvođača da prilikom dizajna svojeg proizvoda u potpunosti uzmu u obzir i olakšaju njihov popravak, moguću dogradnju, ponovnu uporabu, rastavljanje i recikliranje. Naime, kao što je to njemačka vlada istaknula u svojim odgovorima na pitanja Suda na koja je trebalo odgovoriti u pisanom obliku, čini se da se ostvarenje takvog cilja teško može postići jer proizvođači prilikom dizajniranja fotonaponskih ploča nisu mogli predvidjeti da će naknadno morati osigurati financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od tih ploča.
- 60 Kada je riječ o činjenici, koju su istaknuli Parlament, Vijeće Europske unije i Komisija u svojim odgovorima na pitanja Suda na koja je trebalo odgovoriti pisanim putem, da se u skladu s člankom 13. Direktive 2002/96 fotonaponske ploče eventualno mogu dodati u Prilog I.B. tog direktivi u okviru izmjena potrebnih osobito za prilagodbu članka 7. stavka 3. te direktive, koji se odnosi na izračun ciljeva uporabe OEEO-a koje su proizvođači dužni postići, znanstvenom i

tehničkom napretku, ona ne može opovrgnuti obrazloženje izneseno u točkama 47. do 59. ove presude. Točno je da se tom odredbom već od 2002. najavljuje činjenica da će proizvođači fotonaponskih ploča možda morati snositi troškove povezane s gospodarenjem otpadom od ploča stavljenih na tržište s budućim datumom koji će eventualno biti predviđen novom direktivom. Međutim, na temelju toga se ne može zaključiti da su ti proizvođači morali očekivati da će im se obveza financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od EEO-a, kako je predviđena člankom 13. stavkom 1. Direktive 2012/19, naložiti za fotonaponske ploče koje su već stavljene na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012.

- 61 U tim okolnostima retroaktivnom primjenom članka 13. stavka 1. Direktive 2012/19 povređuje se načelo pravne sigurnosti.
- 62 Iz toga slijedi da valja utvrditi nevaljanost te odredbe u dijelu u kojem se njome proizvođačima nalaže financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012.
- 63 S obzirom na sva navedena razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti na sljedeći način:
- članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 nevaljan je u dijelu u kojem se tom odredbom proizvođačima nalaže financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012.;
  - članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo koje korisnicima fotonaponskih ploča, a ne njihovim proizvođačima, nalaže obvezu financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od navedenih ploča stavljenih na tržište od 13. kolovoza 2012., datuma stupanja na snagu te direktive.

Drugo pitanje

- 64 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li pravo Unije tumačiti na način da okolnost da je zakonodavstvo države članice, protivno direktivi Unije, doneseno prije donošenja te direktive utječe na ocjenu pretpostavki za odgovornost te države članice za štetu nanесenu pojedincu koja je nastala povredom prava Unije.
- 65 Uvodno, iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se to pitanje postavlja u slučaju da članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 zahtijeva da obvezu financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča snose proizvođači za ploče stavljene na tržište najkasnije do 1. siječnja 2013. Stoga, budući da iz odgovora na prvo pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev proizlazi da tu obvezu treba uvesti za fotonaponske ploče stavljene na tržište nakon stupanja na snagu Direktive 2012/19, odnosno 13. kolovoza 2012., valja smatrati da svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati utječe li okolnost da je češko zakonodavstvo o otpadu, koje je protivno pravu Unije, doneseno prije navedene direktive na ocjenu pretpostavki za odgovornost Češke Republike za štetu prouzročenu korisniku fotonaponskih ploča stavljenih na tržište u razdoblju od 13. kolovoza 2012. do 1. siječnja 2013.
- 66 Iz elemenata spisa koji su podneseni Sudu proizlazi da, kao što je to istaknula nezavisna odvjetnica u točki 94. svojeg mišljenja, i dalje postoje dvojbe u pogledu toga odnosi li se spor iz glavnog postupka doista na fotonaponske ploče stavljene na tržište u razdoblju od 13. kolovoza 2012. do 1. siječnja 2013.

- 67 Međutim, valja podsjetiti na to da Sud može odbiti odlučiti o zahtjevu koji je uputio nacionalni sud samo kad je očito da traženo tumačenje prava Unije nema nikakav odnos sa stvarnošću ili predmetom glavnog postupka, kad je problem hipotetske naravi ili kad Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima koji su potrebni kako bi na koristan način odgovorio na pitanja koja su mu postavljena (presuda od 2. srpnja 2020., Magistrat der Stadt Wien (Grand hamster), C-477/19, EU:C:2020:517, t. 40. i navedena sudska praksa).
- 68 S obzirom na navedeno, budući da se ne može isključiti da je VYSOČINA WIND, u okviru upravljanja solarnom elektranom koja je stavljena u uporabu 2009., stvarno stekao i koristio fotonaponske ploče stavljene na tržište u razdoblju od 13. kolovoza 2012. do 1. siječnja 2013., a što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri, na drugo pitanje valja odgovoriti kako bi se tom sudu dao koristan odgovor.
- 69 U tom kontekstu valja podsjetiti na to da je Sud u više navrata presudio da se u pravu Unije pravo na naknadu štete priznaje ako su ispunjene tri pretpostavke, tj. povrijeđeno pravno pravilo mora imati za cilj dodjelu prava pojedincima, povreda mora biti dovoljno ozbiljna i, naposljetku, mora postojati izravna veza između povrede obveze države članice i štete koju su pretrpjele oštećene strane (presude od 5. ožujka 1996., Brasserie du pêcheur i Factortame, C-46/93 i C-48/93, EU:C:1996:79, t. 51., i od 8. srpnja 2021., Koleje Mazowieckie, C-120/20, EU:C:2021:553, t. 61.).
- 70 Osim toga, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da u načelu nacionalni sudovi moraju primijeniti pretpostavke navedene u prethodnoj točki koje omogućuju da se utvrdi odgovornost države članice za štete nastale pojedincima povredama prava Unije koje joj se mogu pripisati, u skladu s uputama za tu primjenu koje im je dao Sud (presuda od 29. srpnja 2019., Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, t. 40. i navedena sudska praksa).
- 71 U tom pogledu, osobito kad je riječ o drugoj od tih pretpostavki, valja podsjetiti na to da za utvrđivanje postoji li dovoljno ozbiljna povreda prava Unije, nacionalni sud kojem je podnesen zahtjev za obeštećenje treba uzeti u obzir sve okolnosti slučaja o kojem odlučuje (presuda od 29. srpnja 2019., Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, t. 42.).
- 72 U ovom slučaju iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da je češki zakonodavac više od mjesec dana prije donošenja Direktive 2012/19, odnosno 30. svibnja 2012., u Zakon o otpadu uveo članak 37.p kojim se utvrđuje odgovornost korisnika za financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište najkasnije do 1. siječnja 2013. U tom kontekstu sud koji je uputio zahtjev konkretno želi znati može li se Češkoj Republici činjenica da je izmijenila svoje zakonodavstvo o otpadu čak i prije donošenja Direktive 2012/19 pripisati radi utvrđenja njezine odgovornosti zato što je to nacionalno zakonodavstvo protivno navedenoj direktivi.
- 73 Kako bi se odgovorilo na to pitanje, valja istaknuti da sama Direktiva 2012/19 u svojem članku 24. stavku 1. određuje rok protekom kojeg u državama članicama trebaju stupiti na snagu zakoni i drugi propisi potrebni za usklađivanje s tom direktivom, tj. 14. veljače 2014.
- 74 U tom pogledu, iako se Direktiva 2012/19 kao takva primjenjuje *ratione temporis* od 13. kolovoza 2012., valja istaknuti da se, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, s obzirom na to da je svrha roka navedenog u prethodnoj točki prije svega da se državama članicama da dovoljno vremena za donošenje mjera za prenošenje direktive, tim državama ne može prigovoriti da tu direktivu nisu prenijele u svoj pravni poredak prije isteka tog roka. Ipak činjenica je da je tijekom roka za prenošenje direktive na državama članicama da poduzmu potrebne mjere kako bi

osigurale postizanje njome propisanog rezultata nakon isteka tog roka (presude od 18. prosinca 1997., *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, t. 43. i 44., i od 27. listopada 2016., *Milev*, C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, t. 30. i 31.).

- 75 Iz toga proizlazi da se, također u skladu s ustaljenom sudskom praksom, dok teče rok koji je propisan za prenošenje direktive, države članice kojima je ona upućena moraju suzdržati od donošenja odredbi koje bi mogle ozbiljno ugroziti postizanje rezultata koji propisuje ta direktiva (vidjeti u tom smislu presude od 18. prosinca 1997., *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, t. 45., i od 13. studenoga 2019., *Lietuvos Respublikos Seimo narių grupė*, C-2/18, EU:C:2019:962, t. 55.).
- 76 U ovom predmetu članak 37.p Zakona o otpadu donesen je još i prije nego što je ta direktiva donesena i objavljena u *Službenom listu Europske unije*, tako da rok za prenošenje još nije počeo teći, te čak i prije nego što je navedena direktiva mogla proizvesti pravne učinke u odnosu na države članice kojima je upućena.
- 77 Stoga se Češkoj Republici ne može prigovoriti da je povrijedila sudsku praksu navedenu u točki 75. ove presude.
- 78 Iz toga slijedi da unošenje u Zakon o otpadu, više od mjesec dana prije donošenja Direktive 2012/19, članka 37.p koji uspostavlja odgovornost korisnika za financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište najkasnije do 1. siječnja 2013. ne može kao takvo predstavljati dovoljno ozbiljnu povredu prava Unije.
- 79 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti da pravo Unije treba tumačiti na način da okolnost da je država članica donijela zakonodavstvo protivno direktivi Unije prije donošenja te direktive sama po sebi ne predstavlja povredu prava Unije s obzirom na to da se ostvarenje rezultata propisanog navedenom direktivom ne može smatrati ozbiljno ugroženim prije nego što ona bude dio pravnog poretka Unije.

Troškovi

- 80 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) nevaljan je u dijelu u kojem se tom odredbom proizvođačima nalaže financiranje troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od fotonaponskih ploča stavljenih na tržište između 13. kolovoza 2005. i 13. kolovoza 2012.**

Članak 13. stavak 1. Direktive 2012/19 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalno zakonodavstvo koje korisnicima fotonaponskih ploča, a ne njihovim proizvođačima, nalaže obvezu financiranja troškova povezanih s gospodarenjem otpadom od navedenih ploča stavljenih na tržište od 13. kolovoza 2012., datuma stupanja na snagu te direktive.

2. Pravo Unije treba tumačiti na način da okolnost da je država članica donijela zakonodavstvo protivno direktivi Unije prije donošenja te direktive sama po sebi ne predstavlja povredu prava Unije s obzirom na to da se ostvarenje rezultata propisanog navedenom direktivom ne može smatrati ozbiljno ugroženim prije nego što ona bude dio pravnog poretka Unije.

Potpisi